॥द्वितीयः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः॥

आपं उन्दन्तु जीवसं दीर्घायुत्वाय वर्चस् ओषंधे त्रायंस्वैन्ड् स्वधिते मैनर् हिर्श्तीर्देवश्रूरेतानि प्र वंपे स्वस्त्युत्तंराण्यशीयाऽऽपों अस्मान्मातरंः शुन्धन्तु घृतेनं नो घृतपुर्वः पुनन्तु विश्वमस्मत्प्र वंहन्तु रिप्रमुदांभ्यः शुचिरा पूत एंमि सोमंस्य तृनूरंसि तृनुवं मे पाहि महीनां पयोऽसि वर्चोधा असि वर्चो (१)

मियं धेहि वृत्रस्यं क्रनीनिकाऽसि चक्षुष्या अंसि चक्षुंर्मे पाहि चित्पतिंस्त्वा पुनातु वाक्पतिंस्त्वा पुनातु देवस्त्वां सिव्ता पुनात्विच्छंद्रेण पिवत्रेण वसोः सूर्यस्य रिष्मिभिस्तस्यं ते पिवत्रपते पिवत्रेण यस्मै कं पुने तच्छंकेयमा वो देवास ईमहे सत्यंधर्माणो अध्वरे यद्वो देवास आगुरे यित्रयासो हवांमह् इन्द्रांग्री द्यावांपृथिवी आपं ओषधीस्त्वं दीक्षाणामिधं-पितरसीह मा सन्तं पाहि॥ (२)

वर्ष ओष्पीग्रही चं॥———[१] आकूँत्यै प्रयुजेऽग्नये स्वाहां मेधाये मनंसेऽग्नये स्वाहां दीक्षाये तपंसेऽग्नये स्वाहा सरंस्वत्ये पूर्णीऽग्नये स्वाहाऽऽपों देवीर्बृहतीर्विश्वशम्भुवो द्यावापृथिवी उर्वन्तरिक्षं

बृह्स्पतिनीं ह्विषां वृधातु स्वाहा विश्वें देवस्यं नेतुर्मतींऽवृणीत सख्यं विश्वें राय इंषुध्यसि द्युम्नं वृणीत पुष्यसे स्वाहं रूर्मामयोः शिल्पें स्थस्ते वामा रंभे ते मां (३)

पात्माऽस्य युज्ञस्योद्दचं इमां धिय् शिक्षंमाणस्य देव कतुं दक्षं वरुण् स॰शिंशाधि ययाऽति विश्वां दुरिता तरेम सुतर्माणमधि नाव रे रुहेमोर्गस्याङ्गिर्स्यूर्णमदा ऊर्जं मे यच्छ पाहि मा मा हि॰सीविंष्णोः शर्मासि शर्म यर्जमानस्य शर्म मे यच्छ नक्षंत्राणां माऽतीकाशात् पाहीन्द्रंस्य योनिरसि (४)

मा मां हि॰सीः कृष्ये त्वां सुसुस्यायें सुपिप्पृलाभ्यस्त्वौषंधीभ्यः सूपस्था देवो वनस्पतिंरूर्ध्वो मां पाह्योद्दचः स्वाहां यज्ञं मनंसा स्वाहा द्यावांपृथिवीभ्याङ् स्वाहोरोर्न्तरिंक्षाथ्स्वाहां यज्ञं वातादा रंभे॥ (५)

मा योनिरसि त्रिष्शर्च॥———[२

दैवीं धियं मनामहे सुमृडीकाम्भिष्टंये वर्चीधां यज्ञवाहसः सुपारा नों असद्वशैं। ये देवा मनोजाता मनोयुजंः सुदक्षा दक्षंपितार्स्ते नंः पान्तु ते नोऽवन्तु तेभ्यो नम्स्तेभ्यः स्वाहाऽग्रे त्वः सु जांगृहि वयः सु मंन्दिषीमहि गोपाय नंः स्वस्तये प्रबुधे नः पुनंददः। त्वमंग्रे व्रत्पा असि देव आ मर्त्येष्वा। त्वं (६)

युज्ञेष्वीड्यं॥ विश्वें देवा अभि मा माऽवंवृत्रन् पूषा सुन्या सोमो राधंसा देवः संविता

वसौंर्वसुदावा रास्वेयंथ्सोमाऽऽभूयों भर् मा पृणन्यूर्त्या वि रांधि माऽहमायुंषा चन्द्रमंसि मम् भोगांय भव् वस्त्रंमसि मम् भोगांय भवोस्राऽसि मम् भोगांय भव् हयोंऽसि मम् भोगांय भव् (७) छागोंऽसि मम् भोगांय भव मेषोंऽसि मम् भोगांय भव वायवें त्वा वरुंणाय त्वा निर्ऋत्ये त्वा रुद्रायं त्वा देवीरापो अपां नपाद्य ऊर्मिर्हंविष्यं इन्द्रियावांन्मदिन्तंमस्तं

निर्ऋत्यै त्वा रुद्रायं त्वा देवीरापो अपां नपाद्य कुर्मिर्हिवृष्यं इन्द्रियावाँनम्दिन्तंम्स्तं वो माऽवंक्रमिष्मिच्छित्रं तन्तुं पृथिव्या अनुं गेषं भुद्राद्मि श्रेयः प्रेहि बृह्स्पतिः पुरएता ते अस्त्वथेमवं स्य वर् आ पृथिव्या आरे शत्रूंन कृणुहि सर्ववीर् एदमंगन्म देवयर्जनं पृथिव्या विश्वे देवा यदर्जुषन्त पूर्वं ऋख्सामाभ्यां यर्जुषा सन्तरंन्तो रायस्पोषेण सिमुषा मंदेम॥ (८)

आ त्वर ह्यांऽसि मम् भोगांय भव स्य पश्चविरशतिश्व॥———[3] इयं ते शुक्र तुनूरिदं वर्चस्तया सं भेव भ्राजं गच्छ् जूरेसि धृता मनेसा जुष्टा विष्णवे तस्यास्ते स्त्यसंवसः प्रस्वे वाचो युत्रमंशीय स्वाहां शुक्रमंस्यमृतंमिस वैश्वदेवर हृविः

म्नाऽसि धीरंसि दक्षिणा- (९)
ऽसि यज्ञियांऽसि क्षत्रियाऽस्यदितिरस्युभ्यतःशीर्ष्णी सा नः सुप्रांची सुप्रंतीची सं भंव
मित्रस्त्वां पदि बंधातु पूषाऽध्वंनः पात्विन्द्रायाध्यंक्षायान् त्वा माता मन्यतामन् पिताऽनु

सूर्यस्य चक्षुराऽरुंहमुग्नेरुक्ष्णः कुनीनिंकां यदेतंशेभिरीयंसे भ्राजंमानो विपृश्चिता चिदंसि

मित्रस्त्वां पृदि बंधातु पूषाऽध्वंनः पात्विन्द्रायाध्यंक्षायानुं त्वा माता मन्यतामनुं पिताऽनु भ्राता सगुभ्योऽनु सखा सयूँथ्यः सा देवि देवमच्छेहीन्द्रांय सोम र् रुद्रस्त्वाऽऽवंर्तयतु मित्रस्यं पृथा स्वस्ति सोमंसखा पुन्रेहिं सह रुय्या॥ (१०)

वस्व्यंसि रुद्राऽस्यदितिरस्यादित्याऽसिं शुक्राऽसिं चन्द्राऽसि बृह्स्पतिंस्त्वा सुम्ने रंण्वतु रुद्रो वसुंभिरा चिंकेतु पृथिव्यास्त्वां मूर्धन्ना जिंघर्मि देवयर्जन् इडायाः पदे घृतवित् प्राणेन्तु॥ (१३)

स्वाहा परिलिखित रक्षः परिलिखिता अरातय इदमहर रक्षंसो ग्रीवा अपि कृन्तामि यों ऽस्मान् द्वेष्टि यं चं वयं द्विष्म इदमंस्य ग्रीवा (११)

अपिं कृन्ताम्यस्मे रायस्त्वे रायस्तोते रायः सं देवि देव्योर्वश्यां पश्यस्व त्वष्टींमती ते सपेय सुरेता रेतो दर्धाना वीरं विदेय तर्व सन्देशि माऽहर रायस्पोर्षेण वि योषम्॥ (१२)

अर्शुनां ते अर्शुः पृंच्यतां पर्रुषा पर्रुग्न्थस्ते कार्ममवतु मदाय रसो अच्युंतो-ऽमात्यों ऽसि शुक्रस्ते ग्रहो ऽभि त्यं देव र संवितारं मूण्योः कविकंतु मर्चामि सत्यसंवस र रत्नधाम्भि प्रियं मृतिमूर्ध्वा यस्यामितुर्भा अदिद्युतथ्सवीमिन हिरंण्यपाणिरिममीत सुऋतुंः कृपा सुवंः। प्रजाभ्यंस्त्वा प्राणायं त्वा व्यानायं त्वा प्रजास्त्वमनु प्राणिंहि प्रजास्त्वामनु

सोमं ते कीणाम्यूर्जस्वन्तं पर्यस्वन्तं वीर्यावन्तमभिमातिषाह र शुक्रं ते शुक्रेणं कीणामि चन्द्रं चन्द्रेणामृतंममृतंन सम्यत्ते गोरस्मे चन्द्राणि तपंसस्तन्रंसि प्रजापंतेर्वर्णस्तस्यास्ते

सहस्रपोषं पुष्यंन्त्याश्चर्मणं पृशुनां कीणाम्यस्मे ते बन्धुर्मियं ते रायः श्रयन्तामुस्मे ज्योतिः सोमविक्वियणि तमों मित्रो न एहि सुमित्रधा इन्द्रंस्योरु मा विश्व दक्षिणमुशत्रुशन्त ई स्योनः स्योन इस्वान भाजाङ्कारे बम्भारे हस्त सुहंस्त कृशानवेते वं सोमऋयणास्तान्नेक्षध्वं मा वों दभन्न॥ (१४)

उदायुंषा स्वायुषोदोषंधीना रसेनोत्पर्जन्यंस्य शुष्मेणोदंस्थाममृता ५ अनुं। उर्वन्तरिक्षमन्विह्यदित्याः सदोऽस्यदित्याः सद् आसीदास्तंभ्राद्यामृंष्भो अन्तरिक्षमिमीत विर्माणं पृथिव्या आसींद्द्विश्वा भुवंनानि सुम्राङ्विश्वेत्तानि वर्रणस्य व्रतानि वर्नेषु व्यंन्तरिक्षं ततान् वाज्ञमर्वथ्सु पयों अघ्नियासुं हृथ्सु (१५)

ऋतुं वर्रुणो विक्ष्विग्निं दिवि सूर्यमदधाथसोम्मद्रावुदुत्यं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवेः। दृशे विश्वांय सूर्यम्॥ उस्रावेतं धूर्षाहावनुश्रू अवीरहणौ ब्रह्मचोदंनौ वरुंणस्य स्कम्भंनमसि वरुंणस्य स्कम्भुसर्जनमिसु प्रत्यंस्तो वरुंणस्य पार्शः॥ (१६)

प्रच्यंवस्व भुवस्पते विश्वांन्यभि धामांनि मा त्वां परिप्री विंदुन्मा त्वां परिपृन्थिनों विद्नमा त्वां वृकां अघायवो मा गन्धवीं विश्वावंसुरा दंघच्छोनो भूत्वा परां पत् यजंमानस्य नो गृहे देवैः सङ्स्कृतं यजंमानस्य स्वस्त्ययंन्यस्यिषु पन्थांमगस्मिहि स्वस्तिगामंनेहसुं येन

विश्वाः परि द्विषो वृणक्तिं विन्दते वसु नमो मित्रस्य वर्णस्य चक्षंसे महो देवाय तद्दतः संपर्यत दूरेदृशे देवजाताय केतवे दिवस्पुत्राय सूर्याय शश्सत् वर्रणस्य स्कम्भनमसि वर्रणस्य स्कम्भसर्जनम्स्युन्मंक्तो वर्रणस्य पाशः॥ (१७)

^{मित्रस्य त्रयोविश्वातिश्वा}———[९] अग्नेरातिथ्यमंसि विष्णंवे त्वा सोमंस्याऽऽतिथ्यमंसि विष्णंवे त्वाऽतिंथेरातिथ्यमंसि

विष्णंवे त्वाऽग्रयें त्वा रायस्पोषदान्त्रे विष्णंवे त्वा श्येनायं त्वा सोमभृते विष्णंवे त्वा या ते

धामानि ह्विषा यर्जन्ति ता ते विश्वां परिभूरंस्तु युज्ञं गंयुस्फानः प्रतरंणः सुवीरोऽवीरहा प्र चंरा सोम् दुर्यानदित्याः सदोऽस्यदित्याः सद् आ (१८) सींद् वर्रुणोऽसि धृतव्रंतो वारुणमंसि शंयोर्देवाना र सुख्यान्मा देवानांम् पसंश्छिथ्स्मृह्यापं त्वा ग्रह्माम परिपतये त्वा ग्रह्माम तननभ्रं त्वा ग्रह्माम शाकरायं त्वा ग्रह्माम शक्सन्नोजिष्ठाय

त्वा गृह्णामि परिपतये त्वा गृह्णामि तनूनभ्रें त्वा गृह्णामि शाक्करायं त्वा गृह्णामि शक्कन्नोजिंष्ठाय त्वा गृह्णाम्यनांधृष्टमस्यनाधृष्यं देवानामोजोंऽभिशस्तिपा अनिभिशस्तेऽन्यमन् मे दीक्षां दीक्षापंतिर्मन्यतामनु तपस्तपंस्पित्रअंसा सत्यमुपं गेष सुविते मां धाः॥ (१९)

अ १ शुर १ शुस्ते देव सोमाऽऽप्यांयतामिन्द्रांयैकधन्विद् आ तुभ्यमिन्द्रंः प्यायतामा त्वमिन्द्रांय प्यायस्वाऽऽ प्यायय सर्खीन्थ्सन्या मेधयां स्वस्ति ते देव सोम सुत्यामंशीयेष्टा

रायः प्रेषे भगांयुर्तमृंतवादिभ्यो नमों दिवे नमेः पृथिव्या अग्ने व्रतपते त्वं व्रतानों व्रतपंतिरिस् या ममं तुनूरेषा सा त्विय (२०) या तवं तुनूरिय सा मियं सह नौं व्रतपते व्रतिनौंर्वृतानि या ते अग्ने रुद्रिया तनस्तयां नः पाहि तस्यास्ते स्वाहा या ते अग्नेऽयाशया रंजाशया हेराशया तनवरिषिष्ठा

या तब तुनूर्य सा माय सह ना व्रतपत ब्रातनाब्रतान या त अग्न रुद्रिया तुनूस्तयां नः पाहि तस्यांस्ते स्वाहा या ते अग्नेऽयाश्या रंजाश्या हंराश्या तुनूर्वर्षिष्ठा गह्बरेष्ठोग्रं वचो अपावधीं त्वेषं वचो अपावधी इस्वाहां॥ (२१)

वित्तार्यनी मेऽसि तिक्तार्यनी मेऽस्यवंतान्मा नाथितमवंतान्मा व्यथितं विदेरग्निर्नभो

नामाग्ने अङ्गिरो योंऽस्यां पृथिव्यामस्याऽऽयुंषा नाम्नेहि यत्तेऽनांधृष्टुं नामं यज्ञियं तेन त्वा-ऽऽद्धेऽग्ने अङ्गिरो यो द्वितीयंस्यां तृतीयंस्यां पृथिव्यामस्याऽऽयुंषा नाम्नेहि यत्तेऽनांधृष्टुं नामं (२२)

यज्ञियं तेन त्वाऽऽदंधे सि॰्हीरंसि मिह्षीरंस्युरु प्रथस्वोरु ते यज्ञपंतिः प्रथतां ध्रुवा-ऽसिं देवेभ्यः शुन्धस्व देवेभ्यः शुम्भस्वेन्द्रघोषस्त्वा वसुंभिः पुरस्तौत्पातु मनोजवास्त्वा पितृभिदिक्षिणतः पातु प्रचेतास्त्वा रुद्रैः पश्चात्पातु विश्वकर्मा त्वाऽऽदित्यैरुंत्तर्तः पातु सि॰्हीरंसि सपत्रसाही स्वाहां सि॰्हीरंसि सुप्रजाविनः स्वाहां सि॰्ही- (२३)

-रंसि रायस्पोषविनः स्वाहां सि्र्हीरंस्यादित्यविनः स्वाहां सि्र्हीर्स्या वंह देवान्देवयते यर्जमानाय स्वाहां भूतेभ्यंस्त्वा विश्वायुंरिस पृथिवीं दर्रह ध्रुविश्विदंस्यन्तिरिक्षं दरहाच्युतिश्वदंसि दिवं दरहाग्नेर्भस्मांस्यग्नेः पुरीषमिस॥ (२४)

नामं सुप्रजाविनः स्वाहां सिर्होः पर्श्वतिरशवा।———[१२]
युअते मनं उत युंअते धियो विप्रा विप्रस्य बृह्तो विप्रिश्चितः। वि होत्रां दधे वयुनाविदेक

इन्म्ही देवस्यं सिवतुः परिष्ठतिः॥ सुवाग्देव दुर्या आवंद देवश्रुतौ देवेष्वा घोषेथामा नो वीरो जायतां कर्मण्यो यश सर्वेऽनुजीवांम् यो बंहूनामसंद्वशी। इदं विष्णुर्वि चंक्रमे त्रेधा नि दंधे पुदम्। समूढमस्य (२५)

पारसुर इरांवती धेनुमती हि भूतर सूंयवसिनी मनंवे यशस्यैं। व्यंस्कभ्राद्रोदंसी विष्णुंरेते दाधारं पृथिवीम्भितों मृयूर्वैः॥ प्राची प्रेतंमध्वरं कुल्पयंन्ती ऊर्ध्वं यज्ञं नंयतं मा जीह्वरतमत्रं रमेथां वर्ष्मन्पृथिव्या दिवो वां विष्णवुत वां पृथिव्या महो वां विष्णवुत वाऽन्तरिक्षाद्धस्तौं पृणस्व बहुभिवंसव्यैरा प्र यंच्छ (२६)

दक्षिणादोत स्व्यात्। विष्णोर्नुकं वीर्याणि प्र वोचं यः पार्थिवानि विम्मे रजार्स्स् यो अस्कंभायदुत्तंर स्यस्थं विचक्रमाणस्त्रोधोरुंगायो विष्णो र्राटंमसि विष्णोः पृष्ठमंसि विष्णोः श्वन्ने स्थो विष्णोः स्यूरंसि विष्णोर्धुवमंसि वैष्णवमंसि विष्णंवे त्वा॥ (२७)

कृणुष्व पाजुः प्रसितिं न पृथ्वीं याहि राजेवामंबा ५ इभेन। तृष्वीमनु प्रसितिं द्रूणानो-

कृणुष्व पाजः प्रासात् न पृथ्वा याहि राज्वामवार् इमना तृष्वामनु प्रासात द्रूणाना-उस्तांसि विध्यं रक्षस्स्तिपिष्ठैः॥ तवं भ्रमासं आशुया पंतन्त्यनुं स्पृश धृष्ता शोशुंचानः। तपू ईष्यग्ने जुह्वां पतुङ्गानसंन्दितो वि सृंज् विष्वंगुल्काः॥ प्रति स्पशो वि सृंज् तूर्णितमो भवां पायुर्विशो अस्या अदंब्यः। यो नों दूरे अघश ईसो (२८)

यो अन्त्यग्ने मार्किष्टे व्यथिरा दंधर्षीत्। उदंग्ने तिष्ठ प्रत्याऽऽतंनुष्व न्यंमित्रारं ओषतात्तिग्महेते। यो नो अरांतिर समिधान चुक्रे नीचा तं धंक्ष्यत्सं न शुष्कम्॥ ऊर्ध्वो भंव प्रतिं विध्याध्यस्मदाविष्कृंणुष्व दैव्यांन्यग्ने। अवं स्थिरा तंनुहि यातुजूनां जामिमजांमिं प्र मृंणीहि शत्रून्॥ स तें (२९)

जानाति सुमृतिं यंविष्ठ् य ईवंते ब्रह्मंणे गातुमैरंत्। विश्वांन्यस्मै सुदिनांनि रायो सुम्नान्यर्यो वि दुरों अभि द्यौंत्॥ सेदंग्ने अस्तु सुभगंः सुदानुर्यस्त्वा नित्येन ह्विषा य उक्थैः। पिप्रींषित् स्व आयुंषि दुरोणे विश्वेदंस्मै सुदिना साऽसंदिष्टिः॥ अर्चामि ते सुमृतिं घोष्यर्वाख्सं ते वावातां जरता- (३०)

मियङ्गीः। स्वश्वांस्त्वा सुरथां मर्जयेमास्मे क्षुत्राणिं धारयेरनु द्यून्॥ इह त्वा भूर्या चंरेदुप् त्मन्दोषांवस्तर्दीदिवा स्ममनु द्यून्। कीडंन्तस्त्वा सुमनंसः सपेमाभि द्युम्ना तंस्थिवा स्सो जनांनाम्॥ यस्त्वा स्वश्वंः सुहिर्ण्यो अंग्न उपयाति वसुंमता रथेन। तस्यं त्राता भविसि तस्य सखा यस्तं आतिथ्यमांनुषग्जुजोंषत्॥ महो रुंजामि (३१)

बन्धुता वचोभिस्तन्मां पितुर्गोतंमादिन्वयाय॥ त्वं नो अस्य वचंसिश्चिकिद्धि होतंर्यविष्ठ सुक्रतो दर्मूनाः॥ अस्वप्रजस्तरणयः सुशेवा अतंन्द्रासोऽवृका अश्रंमिष्ठाः। ते पायवंः सिप्रयंश्चो निषद्याऽग्ने तवं नः पान्त्वमूर॥ ये पायवो मामतेयं ते अग्ने पश्यंन्तो अन्यं दुरितादरंक्षन्। रुरक्ष तान्थ्सुकृतो विश्ववेदा दिफ्सन्त इद्रिपवो ना हं (३२)

देभुः॥ त्वयां वय र संधन्यंस्त्वोतास्तव प्रणीत्यश्याम् वाजान्। उभा शरसां सूदय सत्यतातेऽनुष्ठुया कृंणुद्यह्रयाण॥ अया ते अग्ने स्मिधां विधेम् प्रति स्तोम रे शस्यमानं गृभाय। दहाशसों रक्षसंः पाह्यंस्मान्द्रुहो निदोऽमित्रमहो अवद्यात्॥ रक्षोहणं वाजिनमाऽऽ- जिंघिम मित्रं प्रथिष्ठमुपं यामि शर्म। शिशांनो अग्निः ऋतुंभिः समिद्धः स नो दिवा (३३)

स रिषः पांतु नक्तम्॥ वि ज्योतिषा बृह्ता भाँत्यग्निराविर्विश्वांनि कृणुते महित्वा। प्रादेवीर्मायाः संहते दुरेवाः शिशींते शृङ्गे रक्षंसे विनिक्षे॥ उत स्वानासों दिविषंन्त्वग्नेस्तिग्मायुंधा रक्षंसे हन्तवा उं। मदे चिदस्य प्ररुंजन्ति भामा न वंरन्ते

परिबाधो अदेवीः॥ (३४)

अुघशर्रम्ः स ते जरतार रुजामि हु दिवैकंचत्वारिर्शच॥———[१४]

आपं उन्दन्त्वाकूँत्ये देवींमियं ते वस्व्यंस्युर्शनां ते सोमन्त उदायुंषा प्र च्यंवस्वाग्नेरातिथ्यम्रशुररं शुर्वित्तायंनी मेसि युश्चते कृणुष्व पाज्ञश्चतुर्दशा१४॥

आपो वस्व्यंसि या तबेयङ्गीश्चर्तास्त्र १शत्॥३४॥ आपं उन्दन्त्वदेवीः॥

हरिः ॐ॥

॥कृष्ण-यजुर्वेदीय-तैत्तिरीय-संहितायां प्रथमकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः॥१-२॥